A woman with blonde hair, wearing a white dress and a green backpack, stands on a rocky outcrop. She is looking out over a vast, scenic landscape featuring a dense forest of green trees, several blue lakes, and distant mountains under a sky with soft, orange and pink hues from a sunset or sunrise. The overall atmosphere is peaceful and contemplative.

**Tunne huomisen.
All for the future.**

KYMISTÄMÖ – osaajatarpeen kokonaiskuva Kymenlaaksossa

1.9.2023-31.8.2024

Hallinnoija: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Luovan talouden tutkimusyksikkö

Rahoittaja: Kymenlaakson liitto, AKKE-rahoitus

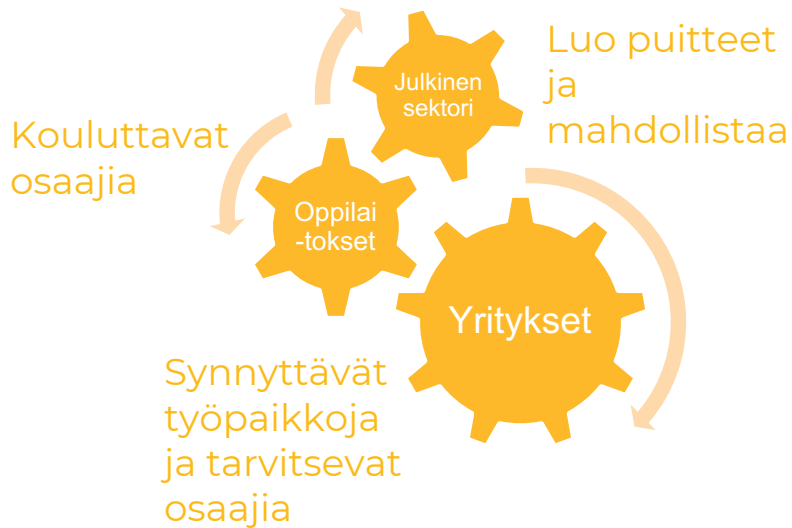
Kymistämö koostaa osaajatarpeen ja elinvoiman tilannekuvan sekä johdattelee toimijat kohti ilmiölähtöistä verkostoyhteistyötä Kymenlaaksossa seuraavien toimenpiteiden avulla:

1. kokonaiskuva
2. kokeilut
3. tulevaisuuskuvat ja nuoret
4. verkostot ja vahvuudet
5. tiekartta ja kehitysideat

Tilannekuva on koostettu eri sidosryhmiä osallistaen sekä olemassa olevaa ja uutta tietoa hyödyntäen:

- Alkukartoitushaastattelut (23 osallistujaa, 11 organisaatiosta)
- Mukana 10 tapahtumassa
- Kontakti 400 nuoreen (+ ohjaajiin, opettajiin, huoltajiin)
- Verkosto- ja hankeyhteistyö

Perinteisesti osaajatarvetta ratkaistaan kolmikannan lähtökohdista – myös toimintaympäristön muutos vaikuttaa

Rakenteet, toimintaympäristö ja teknologiat muuttuvat: **RAKENNEMUUTOS -> Luova tuho**

VANHAA TUHOAVA

"Yllättävä, hallitsematon ja voimakas muutos on epätoivottava ja sen vaikutukset yleensä negatiivisia. Tällöin kyse on usein suuremman yrityksen tai toimialan murroksesta."

UUTTA LUOVA

"Pitkällä aikavälillä yleensä positiivisia vaikutuksia yhteiskuntaan: tuottavuus, tehokkuus, jalostusaste, tulot ja elintaso nousevat."

- > Missä, minkälaisia ja kuinka paljon osaajia tarvitaan?

Vuorensola 2015, Luova tuho talouden rakennemuutoksessa

Keskeisiä havaintoja: osaajatarve & kolmikanta

1. Osaajatarvehaasteiden ratkaisu vaatii ajantasaista tietoa alueellisesti, mutta myös suhteessa muihin:

Mitkä ovat työllisyysnäkymät Kymenlaaksossa? Mitä vaikutuksia lähialueiden /globaalilla tilanteella on osaajien pito/vetovoimaan Kymenlaaksossa? Miksi osaaja työskentelisi juuri Kymenlaaksossa? Mistä uusia osaajia voidaan houkuttaa?

2. Ekosysteemeissä ja verkostoissa jaettu ennakoitietoa lisää alueellista vaikuttavuutta, mutta käytännössä haasteena ”mittakaavaongelma”:

Miten kasvatetaan yksittäisten toimijoiden perspektiiviä kohti kansallista ja globaalia toimintaympäristöä (kilpailukenttää) ja yhteistä edunvalvontaa? Jaetaanko tietoa alueen etu edellä, vai estääkö sisäinen kilpailu synergian tuoman hyödyn? Vastaavasti haasteeksi voi myös muodostua paikallisten toimijoiden tarpeiden ja laajemman tiedon yhteensovittaminen: onko tieto riittävän käytännönläheistä ja sovellettavissa?

3. Muuttuva työelämä ja ammattinimikkeiden kehitys luo tarpeen sanallistaa paitsi osaamis- ja koulutustarpeita myös mielikuvia työstä:

Mitä osaamista työpaikoilla aidosti tarvitaan ja miten tieto tästä saadaan riittävän nopeasti osaksi opetusta? Miten varmistetaan opetushenkilökunnan osaaminen muuttuvien tarpeiden äärellä? Miten vahvistetaan työnhakijoiden ja työnantajien välistä kommunikaatiota siten, että tarvittava osaaminen tunnistetaan ja sanallistetaan ymmärrettävästi? Mitkä ovat oppilaitosten, työvoimapalvelujen ja työpaikkojen roolit tässä? Huomioidaanko diversiteetti riittävällä tasolla?

Kolmikannan ja toimintaympäristön muodostavat ihmiset: osaajatarve määrittyy eri tavoin eri näkökulmista

Oranssilla esitetty teemoja, joista Kymistämön kartoitukseen osallistuneet puhuivat määritellessään osaajatarvetta.

Eri näkökulmat täydentävät toisiaan samankin teeman sisällä

"Hankkeissa luotujen yhteistyöverkostojen myötä ollaan myös jatkossa valmiimpia ratkomaan näitä ongelmia keskenään, koska ihmiset tuntevat toisensa ja organisaatiot ovat lähentyneet."

"--jos me teemme vaan näitä tuttuja ja turvallisia asioita, niin en usko, että me kehitymme. Pikemminkin taannutaan. Välillä pitää lähteä tekemään rohkeita vetoja uskaltaa kokeilla."

"-- digihommat ovat sellaisia edelleenkin ja tekoäly on nyt tietysti viimeisin juttu. Pohdituttaa ja mietityttää, että voiko sitä osaamista hyödyntää omassa työssä."

"Opetushenkilöstön osaamisen päivitys on avainasemassa. Nykyinen opetusjärjestelmä ei vastaa tulevaisuuden tarpeita, jos emme uudista sitä."

"Peruskoulut ja lukiot eivät ole tarpeeksi vahvasti tässä tulevaisuuskeskustelussa ja ennakoinnissa mukana. Toisen asteen ammatillinen koulutus on vahva tekijä, ja sieltä olisi paljon opittavaa."

Oppilaitosyhteistyöstä puhutaan juhlapuheissa, mutta todellisuudessa suurten pörssiyhtiöiden päätökset tehdään oppilaitoksista irrallaan. Olisikin tärkeää löytää ne työelämän avainkumppanit, joiden tekemisessä voidaan ja kannattaa aidosti olla mukana. Samalla tuetaan elinkeinorakenteen monipuolistumista ja kasvua."

Lainauksia alkukartoitushaastatteluista. Koulutusteemaa voidaan käsitellä ainakin yhteistyön, osaamisen, uudistumisen näkökulmista, kun puhutaan osaajatarpeesta.

Keskeisiä havaintoja: ihmislähtöinen näkökulma

4. Maakunnan vahvuuksista syntyvä toimintaympäristö luo tarpeen osaajille, mutta yhteisen visiotyön avulla edellytyksiä voidaan myös rakentaa haluttuun suuntaan:

Muutos vaikuttaa laajasti myös maakunnan yhteisöihin ja kulttuuriin. Ketkä saavat olla mukana määrittelemässä haluttua tulevaisuutta ja siihen johtavaa resurssointia? Tulevaisuuskestävä ja elinvoimainen maakunta ei voi vain toisintaa olemassa olevaa. Miten yhtäältä säilytetään alueen vahvuuksista päälle syntyvä perinne ja toisaalta luodaan uutta?

5. Kaikki keskeiset toimet, jotka vahvistavat nuorten hyvinvointia ja tulevaisuususkkoa, ovat uuden työllistävän liiketoiminnan ohella osa maakunnallista elinvoimatyötä ja kasvun esteiden ratkaisua.

Miten kuvitellaan yhteiskunta, jossa tavoitteet ovat mitattavissa olevaa kasvua suuremmat? Miten tulevaisuutta koskevat päätökset eletään todeksi, jos vaikutukset lyhyellä aikajänteellä koetaan nykytilaa heikentäviksi? Olemassa olevasta hyvästä viestiminen ja arjessa näkyvät toimet kertovat vireästä ja kiinnostavasta ympäristöstä myös nuorille.

6. Erilaiset osaajat kiinnittyvät alueelle eri tavoin, mutta pitovoiman näkökulmasta merkityksellistä on kokemus paikkaan kuulumisesta.

Miten huomioidaan monimuotoisuus viestintä- ja palvelumalleja suunniteltaessa? Onko mahdollista nähdä syrjäytymisvaarassa olevat tai muut paikalliset tuen tarvitsijat aidosti potentiaalisena työvoimana ja arvokkaana resurssina? Asiantuntijatyön vapaan sijoittumisen motiivit poikkeavat aiemmin koetusta paikkasidonaisuudesta: miten varmistetaan itseään vahvistava positiivinen

Laajentunut elinvoiman käsite liittyy yhä useammin alueen ihmisiin ja yhteisöihin. Sosiaaliset, ekologiset ja kulttuuriset tulkinnat taloudellisten ulottuvuuksien ohella ovat lisääntyneet.

Aluetalouselähtöisten lähestymistapojen sijaan elinvoima on laaja ja monikerroksinen ilmiö, jonka päälle aluetalous kehittyy.

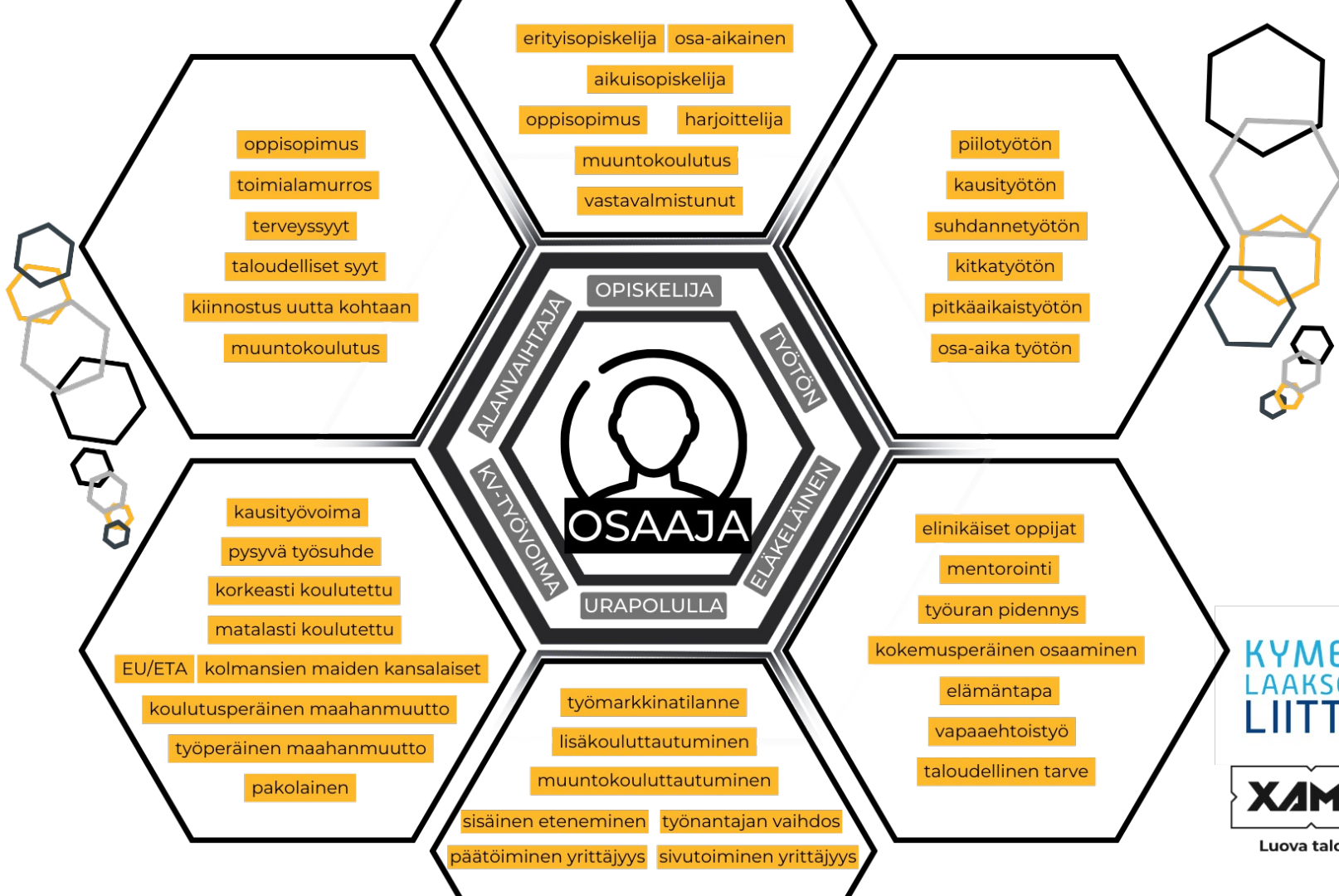

IHMISLÄHTÖISTEN ELINVOIMAKÄSITYSTEN MUKAISESTI MYÖS OSAAJATARVERATKAISUT VAATIVAT OSAAJAN JA YHTEISÖN YMMÄRTÄMISTÄ – Vetovoimaisuuteen ja elämisen laatuun kytkeytyvät tekijät tuottavat taloudellista kilpailukykyä ja synnyttävät vahvan aluetalouden.

Käsi pareista kohti osaajien ymmärtämistä

Osaajien profiilit ovat moniulotteisia. Yksilölliset taustat, tarpeet, tavoitteet ja elämänvaiheet määrittävät osaajaa: ei voida puhua yksiselitteisesti yhdenlaisesta osaajasta, joka ratkaisee työvoimatarpeen.

Kun ratkaistaan osaajatarpeisiin liittyviä haasteita, osaajien monimuotoisuuden ymmärtäminen auttaa kehittämään kestäviä ratkaisuja, jotka sekä tukevat osaajia että vastaavat työelämän muuttuviin vaatimuksiin.

KYMEN
LAAKSON
LIITTO

Luova talous

Osaajatarveilmion sidosryhmiä Kymenlaaksossa

Sidosryhmäkarttaan koostettuja toimijoita yhdistäviä tekijöitä ja teemoja:

- ennakoiva kehittämisote
- rooli veto- ja pitovoimatyössä
- työ- ja osaajamarkkinan kehittäminen
- ennaltaehkäisevä kehittämisote
- erilaiset hankkeistetut tutkimus- ja kehittämistoimet.

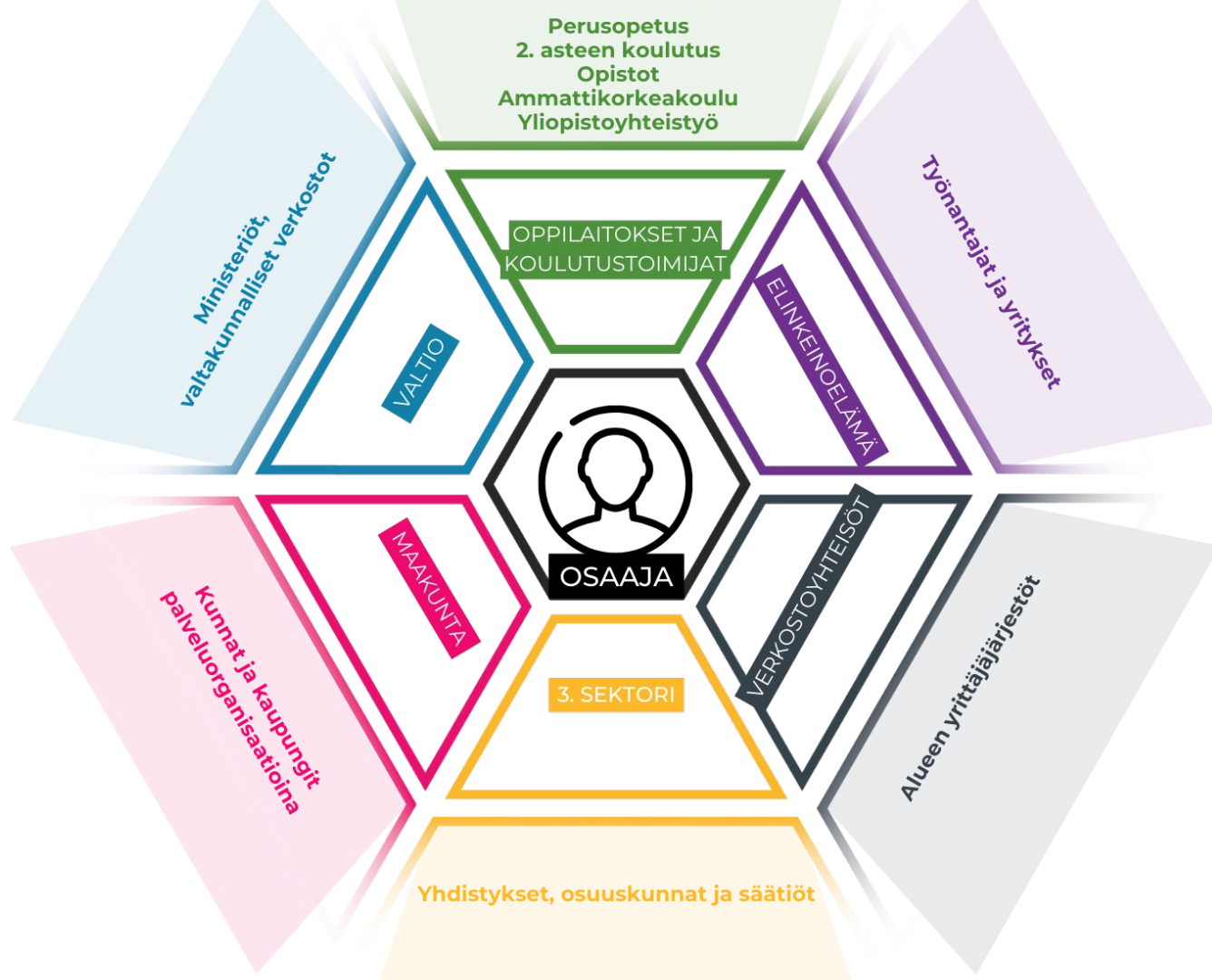
Edellämäinitut, osapuolia yhdistävät tekijät voivat tukea yhteisen jaetun vision rakentumista ja strategisten toimenpiteiden suunnittelussa.

Osaajatarveilmion sidosryhmät kartalle palvelumuotoillen. Jaatinen 2024

Sidosryhmäkatta:

<https://read.xamk.fi/wp-content/uploads/2024/05/Osaajatarveilmio-Sidosryhmakartta-Kymistamo-2024.pdf>

Osaajatarveilmiöön vaikuttaminen: Minkälaisia tuloksia tavoitellaan?

MURROS Disruptio, uudistaminen ja uudistuminen, joka johtaa aivan uudenlaiseen toimintaan. Taustalla esimerkiksi kestävyystavoitteet, talousmallin muutos, työn ja toimeentulon muutos, hyvinvoinnin käsittäminen uudella tavalla jne.

LOIKKA Nykyistä ajattelumallia jatkava, mutta käytäntöjä muuttava kehittämisen tapa, jolla tavoitellaan esimerkiksi digitalisaation, teknologian tai koulutusmallien uudistamista ja kehittämistä.

JATKUMO Pienin parannuksin sujuvoitetaan olemassa olevaa mallia. Kehittäminen voi sisältää esimerkiksi viestinnällisiä toimenpiteitä, nykyiseen tarpeeseen vastaavaa koulutusta, ohjausta ja tukea.

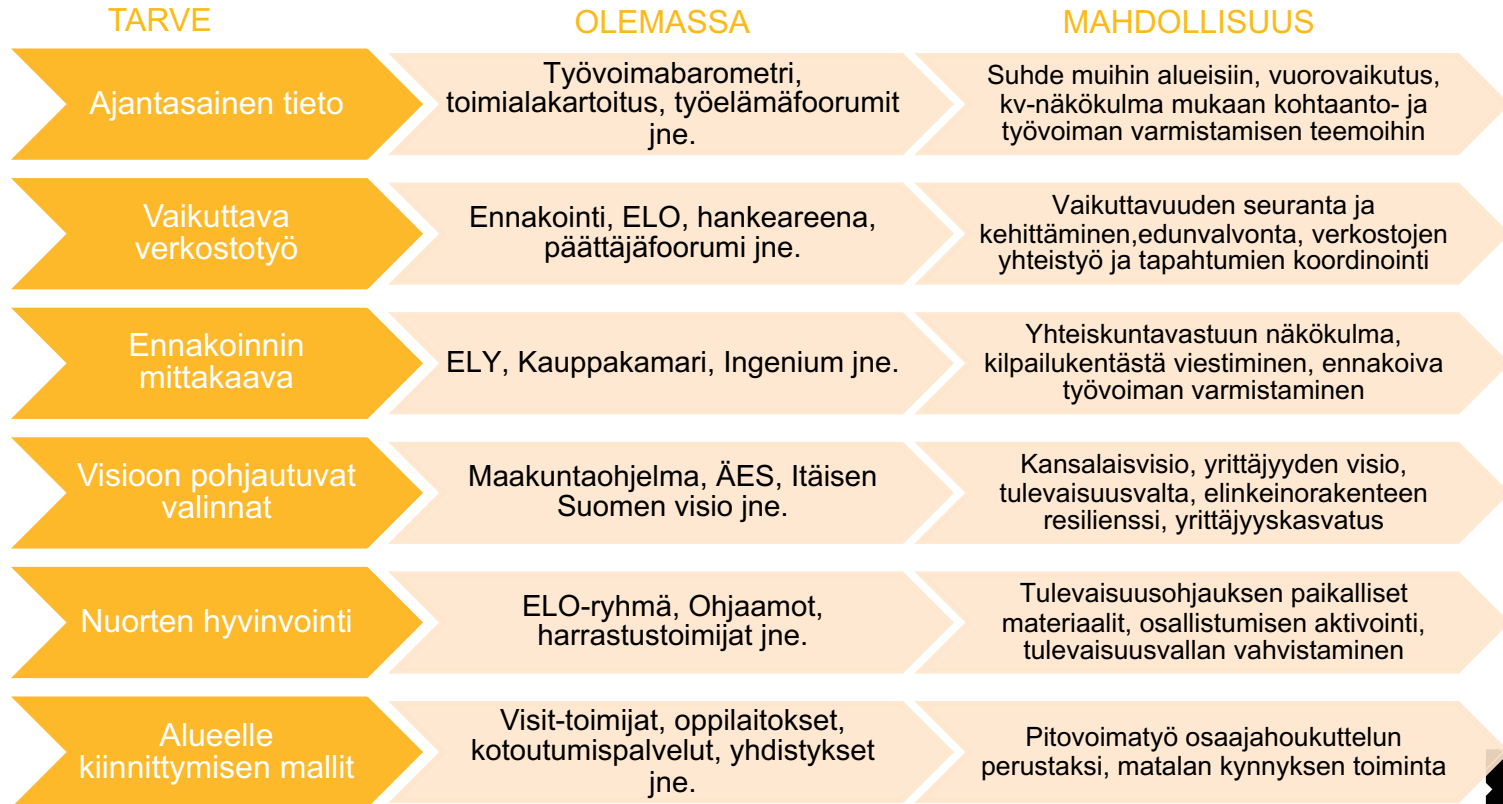
"Kompleksinen haaste vaatii ratkaisultaan erilaajuisia, resursseiltaan ja aikajänteeltään hyvin erilaisia asioita."

Osaajatarveilmiön vaikuttavuus: tarkastelu arvojen kautta

- Taloudellinen arvo (työllisyys ja palkka, yritykset, investoinnit, vienti, jne.)
- Sosiaalinen arvo (terveys ja hyvinvointi, yhteistyö ja yhteisöllisyys, osaaminen, kasvatusta, jne.)
- Kulttuurinen arvo (alueidentiteetti, tapahtumat, vapaa-aika, kulttuurimaisema, monikulttuurisuus, jne.)
- Systeminen arvo (hallinto ja verkostot, prosessien sujuvuus, toiminnan tulevaisuuskestävyys, vaikuttaminen ja vaikuttavuus, jne.)
- Ekologinen arvo (ympäristövaikutukset, ilmastokriisin ratkaiseminen, luontosuhteen tukeminen, jne.)

Tiekartta

SUUNTA - Osaajatarpeen kokonaiskuvan tarkastelu vaatii tulevaisuussuuntautunutta otetta.

Monimutkaisessa ja alati muuttuvassa toimintaympäristössä perinteiset toimintamallit eivät enää päde. Onnistuminen edellyttää nykyistä enemmän koulutuksen eri muotojen, toteutustapojen ja perinteisestä koulutustarjonnasta poikkeavien toimijoiden hyödyntämistä joustavan ja tarpeisiin vastaavan koulutuksen takaamiseksi. Luottamukseen perustuvan yritys-oppilaitosyhteistyön lisäämistä sekä yhteisten tavoitteiden ja jaetun ymmärryksen kasvattamista (jo olemassa olevia) verkostoja hyödyntäen. Tässä keskiössä ovat myös yritykset, joita on kannustettava entistä vahvemmin tulevaisuusorientoituneeseen toimintaan.

MUUTOS - Kompleksinen osaajatarvehaaste kehittyy toimintaympäristön muuttuessa.

Osaajatarve muuttuu jatkuvasti. Eri organisaatioiden palvelut ja tarpeet sekä toimijoiden roolit ovat vahvasti toisiinsa kytkeytyviä. Vaikka päätöksiä tehtäisiin paikallisesti, niitä on myös tarkasteltava osana globaaleja muutostrendejä ja kestävyystavoitteita. Kompleksinen haaste vaatii ratkaisultaan erilaajuisia, resursseiltaan ja aikajänteeltään hyvin erilaisia asioita. Tämän vuoksi osaajatarpeesta on hyvä puhua monitahoisena ilmiönä, joka ei synny tyhjästä, vaan sen keskiössä ovat ihmiset ja ihmisten toiminta. Pistemäisen ennakkoinnin sijaan läpinäkyvyyttä eri toimijoiden tuottamaan sisältöön tarvitaan lisää.

ARVOT - Onnistuakseen osaajatarvehaasteen kestävätkä ratkaisut vaativat arvopohjaista keskustelua tavoiteltavista tuloksista.

Eri sidosryhmien välisessä keskustelussa esiin noussut toistuva teema on ollut eri näkökulmat huomioivan vision puute. Osin tämä on myös viestinnällinen ongelma: jo olemassa olevaa kehitystyötä ei tunnisteta, tai sanoma ei aina puhuttele. Tutussa pitäytyminen on myös ihmismielelle tyypillinen tapa toimia. Jatkossa olemassa olevaa ylläpitävän rakenteiden parantamisen sijaan on kuitenkin annettava tilaa myös uutta luovalle toiminnalle ja siitä on viestittävä vahvasti.

KYMISTÄMÖ KIITTÄÄ!

www.xamk.fi/kymistamo

Lisätiedustelut:

Kati Viljakainen kati.viljakainen@xamk.fi

Enni Jaatinen enni.jaatinen@xamk.fi

